

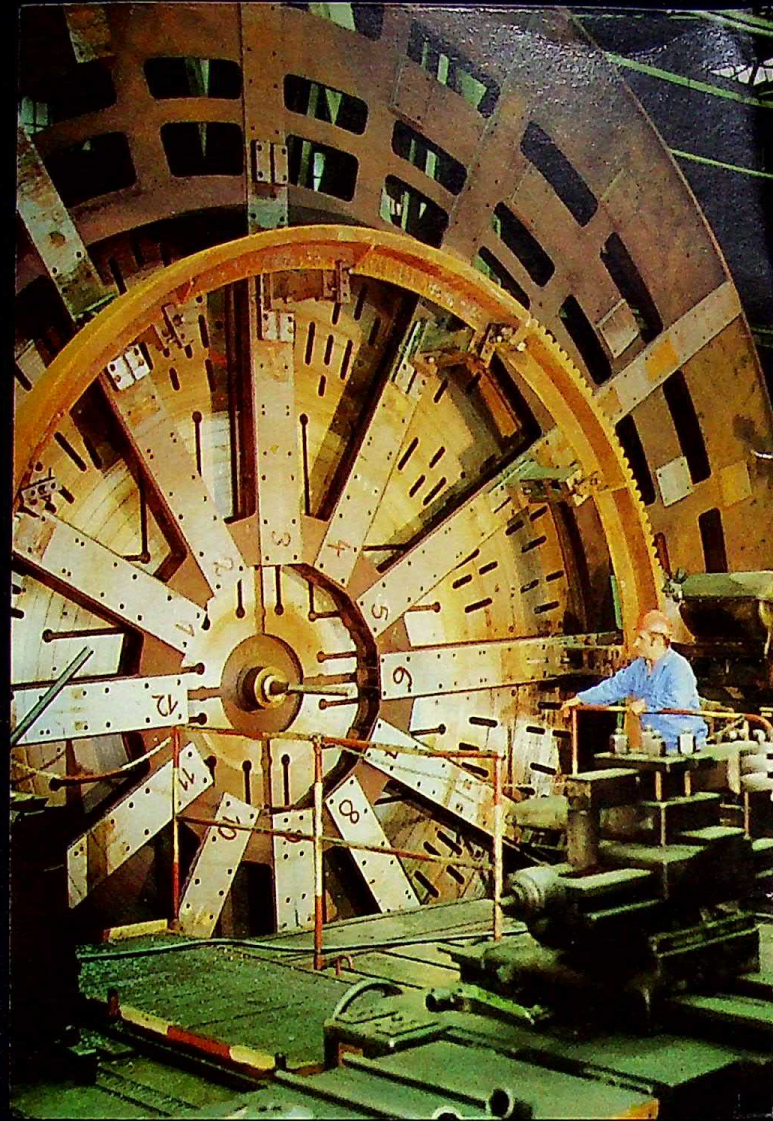

www.MinisterieVanPropaganda.org

Sociaal beleid

in de DDR

In de DDR wordt een omvangrijk sociaal-politiek programma verwezenlijkt, dat tijdens het achtste partijcongres van de Socialistische Eenheidspartij van Duitsland (SED) in 1971 werd aangenomen. Het is de uitdrukking van een politiek voor het welzijn van het volk, waarin economische groei en sociale vooruitgang een eenheid vormen. Voor alle burgers wordt een omvangrijke sociale zekerheid en een permanente verhoging van het materieel en cultureel levenspeil gewaarborgd.

Daarbij verstaat men onder sociale zekerheid niet alleen de bevrediging van elementaire levensbehoeften. Dit begrip omvat zowel de toegang tot het onderwijs en tot de cultuur voor iedereen alsook de mogelijkheid van actieve recreatie en vrijetijdsbesteding. Niemand hoeft zich over zijn arbeidsplaats en dus ook niet over zijn inkomen zorgen te maken. Ieder gezin krijgt een woning waarvan het ook de huur kan betalen. Alle jongeren wordt een beroepsopleiding gegarandeerd. Gelijke opleidingskansen voor iedereen, gratis medische zorg en materiële bescherming in geval van ziekte en op de oude dag zijn bestanddeel van de sociale zekerheid.

Door de verwezenlijking van het belangrijke woningbouwprogramma wordt het huisvestingsvraagstuk als sociaal probleem tegen 1990 opgelost. Op basis van voorstellingen en plannen op lange termijn werden en worden er nog meer maatregelen van kracht, welke vooral ten goede ko-

Uitgaven uit het staatsbudget voor sociale doeleinden
(in miljarden mark)

	1970	1980	1986
woningbouw/huisvesting	2,0	7,0	15,6
gezondheids- en sociale zorg	5,9	9,5	13,0
sociale verzekering en pensioenen	15,0	29,4	34,2
onderwijs	5,8	9,8	12,9
kultuur	1,1	2,3	3,2
subsidiering van prijzen (goederen die in de eerste levensbehoeften voorzien; tarieven voor de bevolking)	8,5	16,9	47,9

men aan gezinnen met meerdere kinderen, werkende moeders, gehandicapten, jonge echtparen, oudere burgers en werkers in ploegendienst en een steeds grotere sociale rechtvaardigheid tot gevolg hebben.

Ook in de toekomst zullen de produktie en de economische groei, de stijgende arbeidsproduktiviteit en de inspanningen van alle werkers in dienst staan van de gestadige bevrediging van de materiële en kulturele behoeften van het gehele volk. Dit beantwoordt aan de geest van het socialisme en van een socialistische politiek, waarvan de basis de maatschappelijke eigendom van de produktiemiddelen en de uitoefening van de politieke macht door de arbeidersklasse in een bondgenootschap met alle werkers is.

Werk voor iedereen

Er heerst volledige werkgelegenheid in de DDR. De grondwet garandeert alle mannen en vrouwen het recht op werk, een arbeidsplaats naar vrije keuze alsmede – onafhankelijk van de leeftijd en het geslacht – gelijk loon voor gelijke arbeidsprestatie. Een economische ontwikkeling vrij van crises en een centrale planning op lange termijn van de economische, wetenschappelijk-technische en sociale ontwikkeling, welke flexibel kan reageren op veranderingen en aktuele vereisten, stellen de verwezenlijking van het recht op werk veilig. De meer dan vier miljoen werkende vrouwen zijn net zo gekwalificeerd als de mannen en hebben gelijke kansen op het gebied van bijscholing en beroepskeuze.

De rechten en plichten van de werkers alsmede hun plaats in de produktie zijn vooral in het Arbeidswetboek geregeld. Van ieder die werkt wordt veel engagement alsmede de deelname aan de leiding en planning van de produktie verwacht. Hij geniet ook een bijna algehele bescherming tegen ontslag, welke alleen wordt opgeheven in geval van heel zware schendingen tegen de arbeidsregeling. Zelfs dan is het bedrijf of het arbeidsbureau er echter nog toe verplicht, om te bemiddelen bij het vinden van ander werk.

De uit de toepassing van de nieuwste wetenschappelijk-technische kennis en technologieën voortkomende veranderingen van arbeidsplaatsen leiden ook tot overplaatsingen van arbeidskrachten, maar nooit tot het verlies van het werk. Alle voor een wissel van de arbeidsplaats noodzakelijke om- of bijscholingen worden door het bedrijf gefinancierd, vermindering van loon of andere persoonlijke nadelen (bijvoorbeeld verandering van woonplaats) mogen voor het personeelslid niet ontstaan.

In de mogelijkheid van een tijdige en gekoördineerde voorbereiding van dergelijke projecten door staatsorganen, bedrijven en vakbonden komen de voordelen van de socialistische planekonomie naar voren. Zij zijn natuurlijk ook van toepassing op arbeidsplaatsen die nieuw ontstaan. Zo worden noodzakelijke investeringen voor de uitbreiding van industrietakken alsmede voor de ontwikkeling van de dienstverlenende sektor op lange termijn gepland.

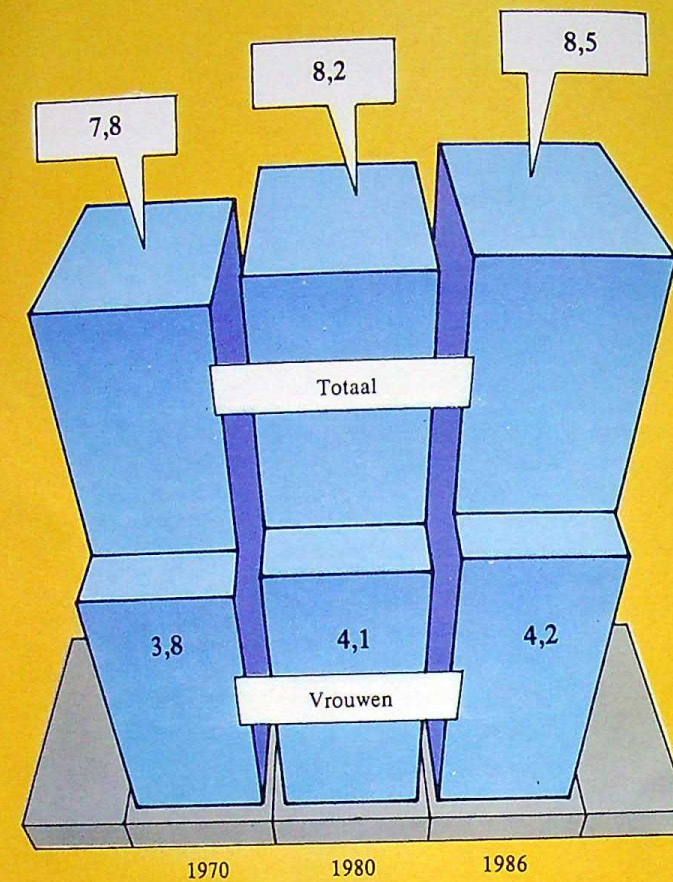
Veel aandacht wordt besteed aan de gestadige verbetering van de werkomstandigheden alsmede aan de bescherming van de gezondheid. In de loop van de technologische vernieuwing van productieprocessen werden er tussen 1981 en 1985 jaarlijks circa 240.000 arbeidsplaatsen gemoderniseerd, teneinde lichamelijk zwaar, voor de gezondheid schadelijk en geestelijk monotoon werk te verminderen. Nog eens 1,3 miljoen arbeidsplaatsen in de industrie, de bouwnijverheid en het transport worden in het kader van het vijfjarenplan voor 1986 tot en met 1990 nieuw geschapen of geherstructureerd. Er zijn in de bedrijven en instellingen circa 3800 gezondheidscentra, die in 1986 meer dan 75 procent van de personeelsleden geneeskundig begeleiden. Hun taak bestaat er verder in, arbeids- en levensomstandigheden te scheppen welke hygiënisch zijn en de gezondheid bevorderen.

De werktijd bedraagt over het algemeen 43 3/4 uur per werkweek van vijf dagen. Voor meer dan een half miljoen arbeiders in twee-ploegdienst zijn het 42 uur, terwijl voor arbeiders in drieploegdienst alsmede voor hele dagen werkende moeders met twee of meer kinderen onder 16 jaar de werkweek van 40 uur geldt. Er wordt gestreefd naar het stap voor stap overgaan tot de werkweek van 40 uur alsmede naar de gedifferentieerde verlenging van de vakantie, welke thans ten minste vier weken bedraagt. Moeders, getrouwde vrouwen en alleenstaande vrouwen vanaf 40 jaar hebben recht op een maandelijks doorbetaalde vrije dag voor het huishouden.

Er heerst volledige werkgelegenheid in de DDR. De grondwet garandeert ieder het recht op werk, een arbeidsplaats naar keuze alsmede – onafhankelijk van leeftijd en geslacht – gelijk loon voor gelijk werk.

Beroepsbevolking in de DDR
(in miljoenen)

Stabiele levensstandaard

Het reëel inkomen van iedere DDR-burger is sinds 1970 verdubbeld. Stijgende lonen, stabiele prijzen voor goederen die in de eerste levensbehoeften voorzien, voor dienstverlening, onveranderde huren en tarieven verhoogden het individueel levenspeil. Tot de permanente toename van het welzijn wordt bijgedragen door uitkeringen uit de staatskas, die het individu direct (bijvoorbeeld kindergeld) of indirect (via subsidies) ten goede komen. De middelen daarvoor komen uit de winsten van de bedrijven, welke voor een groot deel aan de staat worden afgedragen (meer dan 78 procent van alle inkomsten van de staatshuishouding). Zij worden vooral gebruikt voor het veiligstellen van de basisbehoeften (wonen, eten), voor gratis vorming en opvoeding van de kinderen, voor de eveneens kosteloze medische verzorging, voor cultuur, sport en recreatie.

Het bruto-inkomen van een arbeider of employé bedroeg in 1986 gemiddeld 1170 mark per maand. Daar gaat circa 16 procent aan loonbelasting en 60 mark bijdrage aan de sociale verzekering van af. Daar vader en moeder meestal allebei werken, beschikt een gezin van vier personen over een relatief hoog budget. In 1970 bezaten van 100 huishoudingen slechts 16 een personenauto, in 1986 waren het er reeds 48. De uitrusting met wasmachines en koelkasten steeg van boven de 50 tot bijna 100 procent. De productie van consumptiegoederen wordt kwalitatief en kwantitatief uitgebreid. Voor 1990 is er een stijging van 31 procent gepland.

Van het gemiddeld netto gezinsinkomen werd in 1986 uitgegeven:

34,0	procent voor voedings- en genotmiddelen
35,0	procent voor industriële goederen
13,2	procent voor allerlei prestaties (vervoer 1,0 procent; huur 2,7 procent; stroom, gas, water, verwarming 1,6 procent; reparaties 1,9 procent; onderwijs, amusement, recreatie en vakantie 3,6 procent; overige 2,4 procent)
17,8	procent voor spaartegoeden, bijdragen, belastingen en verschillende soorten verzekeringen.

Prijzen voor een keuze van goederen, tarieven en heffingen voor de bevolking (in mark)

	1960	1987
1 kg volkorenbrood	0,45	0,45
1 kg wittebrod	1,00	1,00
1 kg fijne metworst	6,80	6,80
1 kg rundvlees zonder been	9,80	9,80
1 kg varkenskotelet	8,00	8,00
1 kg kaas Gouda	7,20	7,20
1 kg roomboter	9,60	9,60
1 kg koffie	70,00	70,00
1 kwh elektriciteit	0,08	0,08
1 m ³ stadgas	0,16	0,16
wassen en mangelen van 5 kg linnen	5,50	5,50

Gratis onderwijs

School, beroepsopleiding en studie zijn voor alle burgers van de DDR, zonder uitzondering, gratis. Het bezoeken van de algemeen vormende polytechnische middelbare school met tien klassen is voor alle meisjes en jongens plicht. Hier sluit voor de meesten een twee jaar durende beroepsopleiding in één van de 300 beroepen met tal van specialiseringsrichtingen bij aan, welke eindigt met het diploma van vakarbeider.

Het onderwijs kent geen doodlopende weg, zelfs de geschiktheid voor een hogeschool kan bij voldoende vaardigheden en de nodige wilskracht vanaf iedere trap in het onderwijs worden bereikt. De kortste wegen leiden via het «Abitur» van het voortgezet middelbaar onderwijs (11e en 12e klas) of via een drie jaar durende beroepsopleiding met «Abitur». Scholieren in de 11e en 12e klas krijgen een maandelijkse opleidingsvergoeding van resp. 110 en 150 mark. Bovendien kan men de geschiktheid voor een hogeschool ook verwerven via een vakschool. Daarnaast zijn er mogelijkheden om het «Abitur» tijdens avondkursussen aan volkshogescholen alsnog te halen.

Er zijn studiemogelijkheden aan 239 ingenieurs- en vakscholen alsmede aan 54 universiteiten en hogescholen. Criteria voor toelating zijn vaardigheden en prestaties en de op lange termijn geplande maatschappelijke behoefte. Op deze manier is iedere afgestudeerde zeker van een arbeidsplaats, die beantwoordt aan de opleiding. Werkers kunnen, voorzover het in het belang van het bedrijf ligt, naar een dagopleiding aan vak- en hogescholen gestuurd worden of naast hun werk een schriftelijke cursus volgen. In zulke gevallen worden studiedagen alsmede betaald studieverlof voor de voorbereiding op het examen gewaarborgd. Dagstudenten krijgen een maandelijkse basisstudiebeurs.

Kwalifikatieniveau van de beroepsbevolking
(in procenten)

	1955	1970	1986
diploma van vakarbeider of meester-vak- arbeider	26	48	64
diploma van vak- of hogeschool	4	11	21
gedeeltelijk afgesloten opleiding of zonder diploma	70	41	15

(200 mark), welke door prestatietoelagen kan stijgen. (Een plaats in een studentenhuus kost maandelijks tien mark, het eten in de mensa circa één mark en het lenen van boeken is gratis.) Studietoelagen zijn geen leningen en hoeven zodoende niet te worden terugbetaald.

De wetenschappelijk-technische vooruitgang verlangt van vele volwassenen volledig nieuwe kennis, die zij in zogenaamde bedrijfsakademies of via andere leergangen in het kader van de volwassenenedukatie kunnen opdoen. Daarbij kan worden gebouwd op een algemeen hoog kwalifikatieniveau van de werkers in de industrie en de landbouw. Alleen al in de landbouw beschikt meer dan 90 procent van alle werkende mannen en vrouwen over een afgesloten beroepsopleiding.

Voldoende woonruimte

Tegen 1990 zal iedere huishouding in de DDR een eigen, aan de grootte van het gezin aangepaste moderne woning hebben, waarvan de huur niet meer dan ongeveer drie procent van het inkomen bedraagt. Hierdoor wordt in de DDR een oud doel van de arbeidersbeweging verwezenlijkt, om het huisvestingsvraagstuk als sociaal probleem op te lossen. De woningbouw staat sinds 1971 centraal in het sociaal-politiek programma en ging sindsdien in een ongekeerde mate vooruit.

De nieuwbouw en renovatie van meer dan 3 miljoen woningen is gepland, teneinde de woonomstandigheden voor meer dan 10 miljoen mensen (totaal aantal inwoners: 16,6 miljoen) te verbeteren. Aan het einde van 1986 waren er reeds 2,6 miljoen woningen gebouwd of gemoderniseerd.

De meeste woningen worden gebouwd door woningbouwcombinaten van de staat en door gemeentelijke woningbureaus aan de hand van prioriteitslijsten toegewezen. Voorrang hebben arbeiders, jonge echtparen en kinderrijke gezinnen. Daarnaast wordt er ook gebouwd door arbeiderswoningbouwkoöperaties, die meestal tot grotere bedrijven behoren en door hen mede worden gefinancierd. Voor de particuliere bouw van eigen huizen, vooral op het platteland, stelt de staat gratis bouwgrond ter beschikking en verleent hij gunstige leningen.

De bescherming van de huurders is omvangrijk, het komt niet voor, dat huurders uit hun woning worden gezet. Een opzegging kan alleen om zwaarwegende redenen via een besluit van het gerecht plaatsvinden, dan moet er echter een andere, al is het een slechtere, woning worden toegewezen. Aangezien iedereen werk heeft, is het voor niemand een probleem, om de lage huren te betalen. Wanneer er zich dan toch noodgevallen voordoen, waar

*Nieuwbouw, reconstructie en modernisering bepalen de woningbouw.
Rechts: Het marktplein van Gustrow
Rechter pagina:
Staatsraadsvoorzitter Erich Honecker in de saneringswijk van Sonnenberg (provincie Karl-Marx-Stadt)*

Woningbouw volgens vijfjarenplannen
(maal duizend woningen)

	totaal	waarvan	
		nieuwbouw	modernisering
1971/75	609	400	209
1981/85	989	613	376
1986/90 (plan)	1.064	591	473

de huurder geen schuld aan heeft, dan wordt er ook financieel geholpen.

Daar, waar volledig nieuwe woonwijken ontstaan, worden niet alleen de daarbij horende instellingen zoals supermarkten, café-restaurants, scholen, kinderdagverblijven, poliklinieken, ambulatoria, zwembaden, bejaardentehuizen, bioskopen en groenvoorzieningen tijdig gepland, maar wordt er ook gezorgd voor de noodzakelijke verkeersverbindingen.

Met de verbeterde situatie voor wat woonruimte betreft, wordt thans en in de toekomst het zwaartepunt bij de bouwprojecten verlegd naar het bouwen in de binnenstad. Veel aandacht wordt er besteed aan de modernisering en het onderhoud van de oude bouwsubstantie alsmede aan de restauratie van historisch waardevolle stadskernen, straten en gebouwen.

Gezondheidszorg

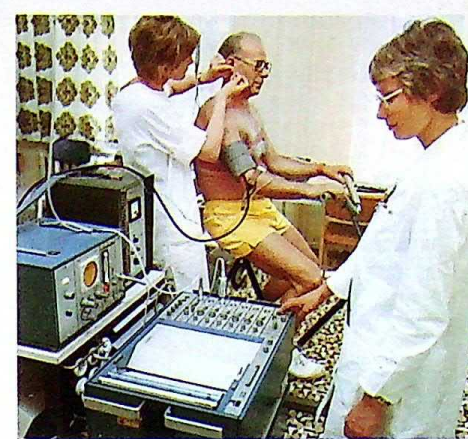
Iedere burger in de DDR wordt gratis medische behandeling gegarandeerd. Gefinancierd wordt deze door de staat en de sociale verzekering van de vakbond, een verplichte verzekering voor alle arbeiders, employés en leerlingen in de beroepsopleiding, welke door de vakbonden wordt beheerd. Er zijn ook gepensioneerden en studenten (gratis) bij aangesloten. De maandelijkse bijdrage (tien procent tot een inkomen van 600 mark, dus hoogstens 60 mark) bleef de afgelopen 40 jaar onveranderd.

Daarnaast bestaat er bij de staatsverzekering van de DDR een sociale verzekering voor leden van koöperaties in de landbouw en het ambacht, zelfstandige neringdoenden en andere zelfstandigen.

In geval van ziekte krijgt de verzekerde ziekgeld (90 procent van zijn netto-inkomen voor zes weken, daarna afhankelijk van het aantal kinderen tussen de 50 en de 90 procent), op latere leeftijd en bij invaliditeit een van het aantal gewerkte jaren en de hoogte van het inkomen afhankelijk pensioen. Alle verrichtingen van de gezondheidszorg (onderzoeken, behandelingen, bevallingen, medicijnen, medische hulpmiddelen, verblijf in ziekenhuizen en kuurbehandelingen) zijn voor de verzekerde en zijn niet-werkende gezinsleden (kinderen, partner) gratis.

Een dicht net van medische instellingen voor ambulante en stationaire verzorging (462 staats- en 76 konfessionele ziekenhuizen) alsmede voor genezingskuren (162 sanatoria met jaarlijks 360.000 patiënten) garandeert een goede basis- en gespecialiseerde behandeling waarbij profylaxe, diagnose, therapie en revalidatie zijn inbegrepen. Dat men vrij een arts kan uitkiezen, is vanzelfsprekend.

Kinderen en jongeren worden totdat ze 18 jaar oud zijn, medisch

Een dicht net van medische instellingen voor ambulante en stationaire verzorging garandeert alle burgers – onafhankelijk van beroep, inkomen of leeftijd – een goede basis- en gespecialiseerde behandeling.

Medische instellingen voor ambulante verzorging

	1970	1980	1986
poliklinieken	452	561	598
ambulatoria	828	969	1.008
wijkverpleegstersposten	4.716	5.279	5.475
artsenpraktijken van de staat	1.301	1.645	1.599

Artsen/tandartsen per 10.000 hoofden van de bevolking

	1970	1980	1986
artsen	16	20	24
tandartsen	4	6	7

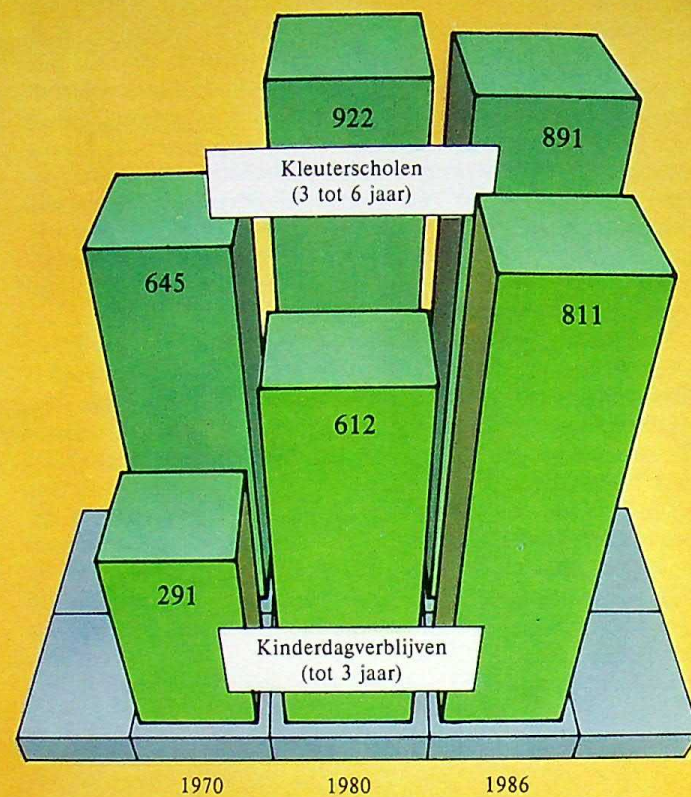
gecontroleerd en begeleid (inenting volgens een wettelijk vastgelegd schema, regelmatige controles door artsen en tandartsen in kinderdagverblijven, kleuterscholen, scholen en tijdens de beroepsopleiding). Ziektes zoals difterie en spinale kinderverlamming konden volledig worden uitgeroeid. Tyfus en paratyfus, tetanus, kinkhoest en tuberculose komen nog maar heel zelden voor. De jaarlijkse uitgaven van het staatsbudget voor gezondheidszorg en voor pensioenen zijn gestegen van 13,8 miljard mark in 1960 tot 47,2 miljard mark in 1986.

Zorg voor moeder en kind

Moeder en kind genieten in de DDR bijzondere gezondheids- en arbeidsrechtelijke bescherming en worden financieel en sociaal ondersteund. Door de begeleiding van alle aanstaande moeders in 859 adviesbureaus voor zwangere vrouwen, de reeds vanzelfsprekende bevalling in het ziekenhuis en de daaropvolgende medische controle van de kleinsten in 9858 consultatiebureaus voor jonge moeders werd bereikt, dat de zuigelingen- en kraamvrouwsterfte tot de laagste in de wereld behoort. Werkende moeders worden door tal van sociale maatregelen ondersteund. Daartoe behoren:

- Een betaald pre- en postnataal verlof van 26 weken.
- Het betalen van een geboortepremie door de staat van 1000 mark bij de geboorte van ieder kind.
- De betaalde vrijstellingen voor de moeder van een jaar bij de geboorte van het eerste en tweede kind, vanaf het derde kind is dit anderhalf jaar, terwijl de arbeidsplaats behouden blijft.
- De betaling van kindergeld door de staat (voor het eerste kind 50, voor het tweede 100 en voor het derde kind en ieder verder kind 150 mark per maand).
- De betaalde vrijstelling van alleenstaande moeders of getrouwde werkende moeders met twee of meer kinderen voor het verzorgen van de kinderen in geval van ziekte.
- De bescherming tegen ontslag en inzake de arbeidsveiligheid voor aanstaande moeders en moeders met kleine kinderen tot drie jaar.
- Kortere werktijd voor moeders vanaf twee kinderen.

Kinderen in kleuterscholen
en kinderdagverblijven
(per 1000 kinderen)

Instellingen voor kinderen

In de afgelopen jaren kregen de instellingen voor kinderopvang van de staat en van de bedrijven (kinderdagverblijven en kleuterscholen), waarin kinderen totdat ze zes jaar zijn (dan begint de schooltijd) overdag worden verzorgd, steeds meer betekenis. Thans bezoekt meer dan drie vierde van de peuters beneden de drie jaar (81 procent) een kinderdagverblijf en alle kleuters van drie tot zes, waarvan de ouders dat wensen, een kleuterschool. In beide instellingen is de verzorging gratis. Voor het middageten en de melk betalen de ouders een dagelijkse bijdrage van hoogstens 1,40 mark (kinderdagverblijf) of 0,55 mark (kleuterschool).

In de kinderdagverblijven en kleuterscholen worden de kinderen verzorgd door medisch en pedagogisch opgeleide vakkrachten. Op deze leeftijd wordt er vooral gelet op hun lichamelijke ontwikkeling en leren zij spelenderwijs hun omgeving te begrijpen en zich daarin te handhaven. Vanaf de leeftijd van vijf jaar worden ze dan geleidelijk op de school voorbereid. Alle scholieren van de 1e tot en met de 4e klas kunnen in de namiddag een scholierenopvang bezoeken (83 procent maakt daar gebruik van), waar ze onder toezicht hun huiswerk maken of spelen. Ook het bezoek van een scholierenopvang is gratis.

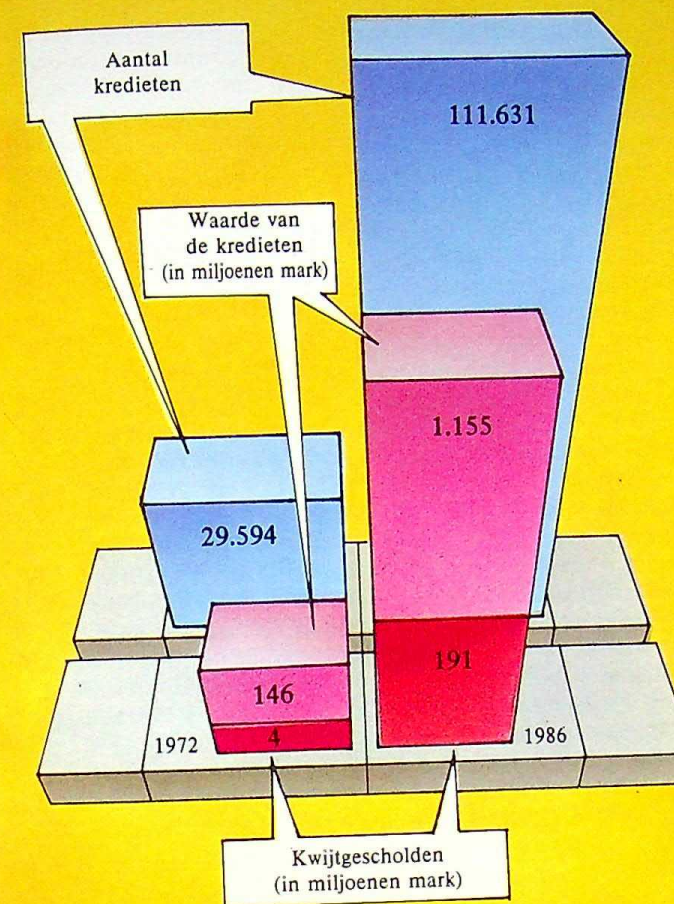
Het stimuleren van de gezinnen

Kinderrijke gezinnen (drie of meer kinderen) worden op een bijzondere manier geholpen, opdat zij in hun levens- en arbeidsomstandigheden geen nadelen zouden ondervinden. Zij hebben de voorrang bij de toewijzing van grotere woningen, van vakantie-reizen, kuurbehandelingen en plaatsen in kinderdagverblijven. Bovendien krijgen zij financiële hulp bij de aankoop van kinderkleding, voor de feestelijke eerste schooldag, voor jeugdwijdingen en de deelname aan kindervakantiecampen.

Vrouwen, die drie of meer kinderen hebben, krijgen bij de berekening van het pensioen per kind drie jaar bij de gewerkte jaren gerekend. Kinderrijke gezinnen met vier of meer kinderen krijgen bovendien huursubsidies alsmede financiële ondersteuning bij de aankoop van meubels en brandstoffen, en kortingen voor dienstverlening, kulturele evenementen, treinritten en dergelijke meer.

Voor jonge echtparen wordt het stichten van een gezin vereenvoudigd, doordat hen bij het huwelijk voor ze 30 zijn als start-hulp voor de woninginrichting een renteloos krediet ter waarde van 7000 mark wordt verleend. Bij de geboorte van kinderen wordt de aflossing van het krediet gedeeltelijk kwijtgescholden: zo wordt er bij het eerste kind 1000, bij het tweede 1500 en bij het derde kind 2500 mark geschrapt. Een eveneens renteloos krediet tot 7000 mark kunnen jonge echtparen voor de financiering van aandelen in een arbeiderswoningbouwkoöperatie of voor de verbouwing van een woning of een huis krijgen.

Kredieten voor jonge echtparen

Hulp voor gehandicapten

Het is een morele plicht om voor lichamelijk en geestelijk gehandicapte mensen optimale leer-, werk- en levensomstandigheden te scheppen. Alle daartoe noodzakelijke medische, sociale en pedagogische middelen stelt de maatschappij gratis ter beschikking.

In buitengewone pedagogische adviesbureaus en verschillende medische behandelingscentra voor kleuters zorgen pedagogen, artsen en psychologen er voor, dat alle maatregelen voor revalidatie tijdig worden getroffen. Bovendien zijn er ook vele scholen voor buitengewoon onderwijs, waarin vooral fysiek en ook psychisch gehandicapte kinderen en jongeren volgens de voor de algemeen vormende polytechnische middelbare school geldende leerplannen onderwezen worden en waar ze, indien mogelijk, tot het afsluiten van de 10e klas worden gebracht.

Begaafde scholieren met een fysieke handicap kunnen ook het «Abitur» halen en met een hogeschoolstudie beginnen. Voor geestelijk gehandicapten verloopt het onderricht volgens leerplannen, welke aan de soort van handicap zijn aangepast.

De begeleiding van gehandicapte burgers wordt net zo goed op hun beroepsopleiding als op de deelname aan het arbeidsproces gericht. Zo kunnen lichamelijk gehandicapte jongeren in het bedrijf of in het revalidatiecentrum een beroep leren en dit later uitoefenen. De bedrijven zijn ertoe verplicht, om beschermde individuele arbeidsplaatsen en hele afdelingen in te richten en deze systematisch uit te breiden. In de buurt van bedrijven staan plaatsen in internaten voor revalidatiepatiënten ter beschikking. Gehandicapten hebben de voorrang bij de toewijzing van plaatsen in vakantiehuisen, kunnen actief aan het cultureel leven deelnemen en aan sport doen in sportverenigingen

voor gehandicapten, waarbij ernaar wordt gestreefd, om iedere vorm van isolement te vermijden. Zo zijn er voor hen in vakantiehuisen circa 15.000 plaatsen gereserveerd, welke voldoen aan de vereisten met betrekking tot de onderbrenging. In gezinnen met zeer zwaar gehandicapte kinderen wordt de moeder of het voor de gehandicapte verantwoordelijke gezinslid een kortere werktijd, meer verlof en financiële steun toegekend. Kinderen en jongeren, die geen onderwijs kunnen volgen en speciaal gestimuleerd dienen te worden, worden ambulante of stationair verzorgd in staats- of kerkelijke instellingen. Zeer zwaar gehandicapte burgers worden ook opgenomen in speciale tehuisen of ziekenhuizen van de staat en van de kerken, die juist op dit gebied een grote verantwoordelijkheid op zich hebben genomen.

Ook op de oude dag goed verzorgd

In de DDR zijn 2,7 miljoen burgers in de pensioengerechtigde leeftijd (vrouwen vanaf 60 en mannen vanaf 65 jaar). Dat is ongeveer 16 procent van alle inwoners. Wie dat wenst, kan doorgaan met werken, zonder dat hij omwille van zijn leeftijd ontslagen kan worden. Iedereen krijgt een pensioen, waarvan het bedrag afhankelijk is van het aantal gewerkte jaren en het gemiddelde inkomen.

Er bestaat de mogelijkheid, om vrijwillig aan te sluiten bij een bijkomende pensioensverzekering, waardoor naast een hoger pensioen ook meer ziekengeld wordt gegarandeerd. Het gemiddeld ouderdomspensioen bedroeg in 1986 476 mark, het bijkomend pensioen inbegrepen. Sinds 1971 hadden er in de DDR vijf pensioensverhogingen plaats, welke onder andere ook een verhoging van het minimumpensioen (1970 = 199 mark) tot 300 mark voor mensen die minder dan 15 jaar gewerkt hadden opleverde. In het 40e jaar van het bestaan van de DDR worden er op voorstel van het elfde FDGB-kongres (1987) nog verdere pensioensverhogingen van kracht.

De onveranderlijk lage kosten voor goederen die in de dagelijkse levensbehoeften voorzien, de prijzen van tarieven, elektriciteit, gas en brandstof, de lage huren en de gratis sociale prestaties waarborgen alle gepensioneerden, dat ze met hun geld kunnen uitkomen. Daarbij komt, dat zij noch belastingen, noch bijdragen voor de sociale verzekering betalen, van kijk- en luistergeld zijn vrijgesteld, tegen verminderde tarieven kunnen reizen en toeslagen voor de renovatie van hun woning of bij woningruil krijgen.

In de steden en dorpen is de Volkssolidariteit actief, een speciale organisatie voor oudere mensen. In de woonwijken heeft zij

Bejaarden- en verpleegtehuizen

	1970	1980	1986
tehuizen	1.206	1.336	1.371
plaatsen	96.191	121.665	138.966

eigen clubs met goedkope spijzen en een veelzijdig vrijetijdsprogramma. Voor zieke en hulpbehoevende gepensioneerden organiseert de Volkssolidariteit gratis verzorging en hulp in de huis-houding.

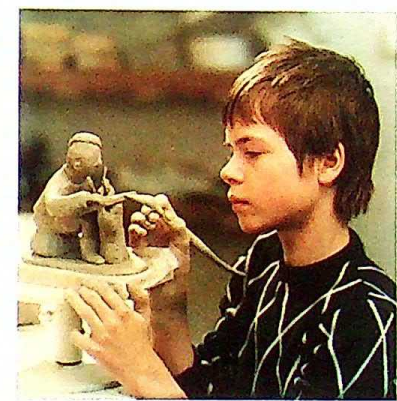
Ongeveer vijf procent van de bejaarde burgers woont in bejaarden- of verpleegtehuizen. Voor huur, verzorging, sociale en kulturele begeleiding betalen zij in een bejaardentehuis 105 en in een verpleegtehuis 120 mark per maand – circa 20 tot 35 procent van het pensioen. De capaciteit van de tehuizen wordt gestadig uitgebreid – voor 1990 moeten er nog eens 18.700 plaatsen bij komen.

In het kader van het woningbouwprogramma ontstaan er ook voor bejaarden aangepaste woningen, waarin verschillende gemeenschaps- en dienstverleningsinstellingen de oudere burgers lange wegen besparen en hen de kommunikatie vereenvoudigen.

*Royaal stelt de staat middelen ter beschikking voor de bevrediging van de toenemende kulturele behoeften.
Bovenaan: Het gerekonstrueerde Deutsche Theater in Berlijn
Rechts: Kasteel in de Berlijnse dierentuin*

Vrije tijd en recreatie

Wat ieder met zijn vrije tijd doet, hangt in de eerste plaats van zijn belangstelling af en heeft niets of weinig met zijn inkomen te maken. Hij kan bijvoorbeeld voor ongeveer twee mark naar een van de 5750 bioskopen of voor drie tot twaalf mark naar een van de 90 theaters met 200 podia, naar het concert of naar de opera gaan, iedere tak van sport in sportverenigingen voor een maandelijkse bijdrage van 20 pfennig tot 1,30 mark beoefenen of in een van de 32.000 bibliotheken gratis een boek lenen.

Voor de vakantie organiseert de vakantiedienst van de vakbonden reizen met onderbrenging in eigen tehuizen, in kontraktueel verbonden hotels alsmede in vakbondstehuizen van andere socialistische landen. Bijkomende recreatiemogelijkheden worden geboden door de vakantietehuizen van de bedrijven (ook in de weekends). Daarbij betaalt de vakantieganger voor een vakantieplaats van twee weken voor verblijf en verzorging slechts 25 procent van de daadwerkelijke kosten, per kind is dit over het algemeen 30 mark.

Groeps- en afzonderlijke reizen naar binnen- en buitenland kunnen worden geboekt bij het nationaal reisbureau. Daarnaast vindt men er het speciale reisbureau «Jugendtourist», dat jonge mensen gesubsidieerde recreatieve reizen en exkursies rond bepaalde thema's naar binnen- en buitenland aanbiedt.

Voor scholieren zijn er onder andere de vakantiecampen van de bedrijven van hun ouders, waar zij iedere zomer (bij sommigen ook in de winter) minstens twee weken hun vakantie kunnen doorbrengen – bijdrage in de kosten: maximaal twaalf mark per kind.

Centra van het actief geestelijk-kultureel leven van de bevolking zijn de cultuurcentra en klubhuizen. Hier is de volkskunst

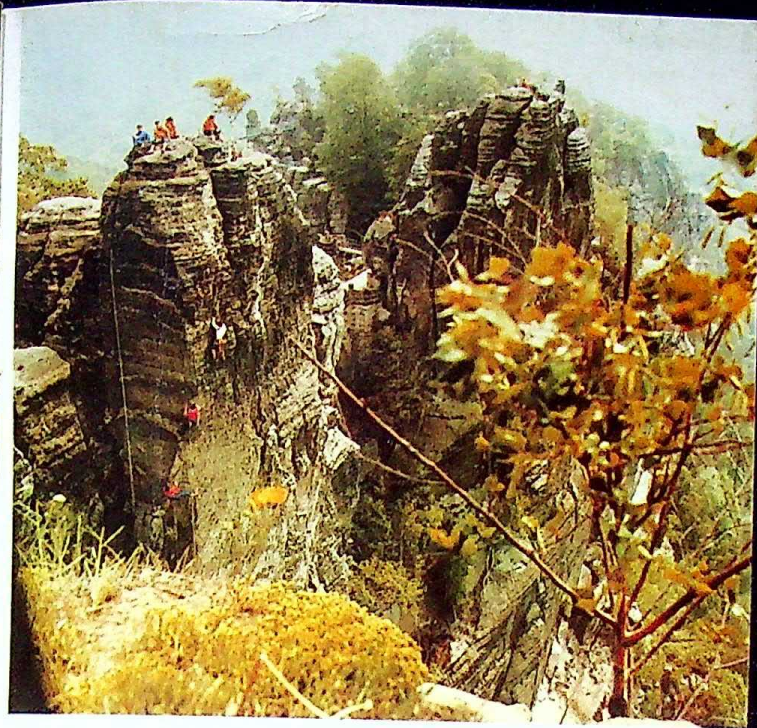
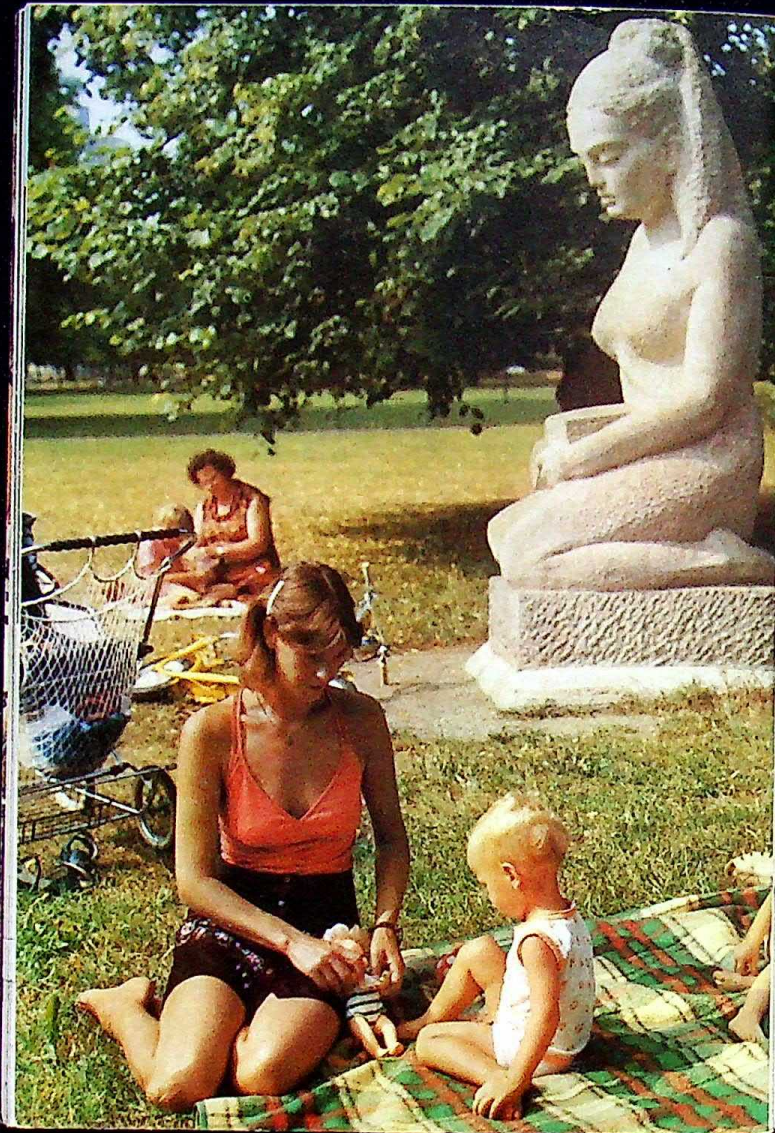
Door vakbonden en bedrijven aangeboden vakantie-reizen
(in miljoenen)

1950	1970	1986
0,2	2,3	5,1

thuis. Met hun hobbyklubs, werkgroepen en vriendenkringen beantwoorden zij aan de belangstelling en aanleg van velen, stimuleren en vinden talenten. De meer dan 10.000 jeugdclubs bieden de jonge mensen tal van evenementen aan, die zijn aangepast aan de gedifferentieerde wensen van deze leeftijdsgroep.

De bereikte levenskwaliteit en de omvangrijke sociale zekerheid voor alle burgers zijn het resultaat van de inspanningen van alle werkers. Met hun prestaties dragen zij bij tot de voortzetting van een dynamische economische groei, welke de basis voor het succesvol sociaal beleid is, dat ook in de komende jaren zal worden voortgezet.

Tijdens het elfde partijcongres van de SED in het voorjaar van 1986 kon de algemeen sekretaris van de partij, Erich Honecker, vaststellen: «Ons volk heeft op basis van de ontwikkeling van de produktiekrachten en de socialistische produktieverhoudingen een levensstandaard bereikt, welke hoger is dan ooit tevoren in zijn geschiedenis. Zoals het met de geest van het socialisme overeenstemt, gebruiken wij de aanzienlijk toegenomen prestatiekracht van onze economie, om het materieel en kultureel levenspeil van het volk te stabiliseren en verder te verhogen.»

*Er zijn velelei mogelijkheden op het gebied van de individuele en georganiseerde vrijetijdsbesteding.
Bovenaan: Bergbeklimmers in Saksisch Zwitserland.
Voorpagina: Nieuwbouwwijk Leipzig-Grunau.
Achterpagina: Het slot Spyker op Rugen, een van de vakantiehuzen van de vakbonden.*

PANORAMA DDR – Persbureau voor het buitenland BV, redactie 'Uit de eerste hand'
Wilhelm-Pieck-Strasse 49, Berlin, DDR-1054, Redaktioneel afgesloten: mei 1987
Vertaling: Intertext

Uitgeverij Zeit im Bild, Julian-Grimau-Allee, Dresden DDR-8012
Printed by Grafischer Grossbetrieb Völkerfreundschaft Dresden – 7152-10

